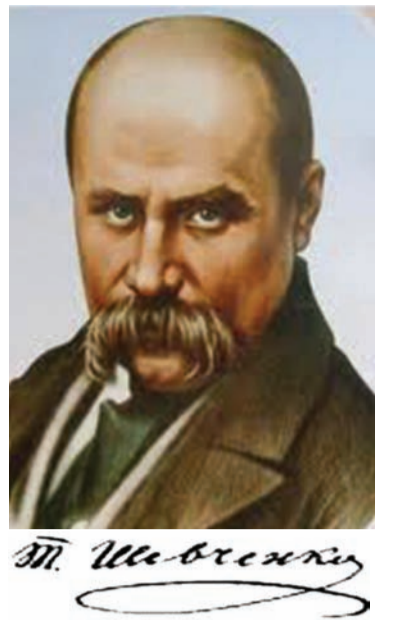

Український ВІСНИК

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XXV. № 21-22 (листопад) 2018

Прочитайте:

- ❖ *Тривога за нашу освіту*
- ❖ *Українське шкільництво на роздоріжжі*
- ❖ *День української мови в Румунії*
- ❖ *Міжнародна наукова конференція: «Українці в Румунії – історія, сучасність та перспективи»*
- ❖ *Свято української господині*
- ❖ *Трафунки – повчальні*
- ❖ *Уклад гуцульського життя*
- ❖ *Дитячі сторінки*

*«Як гарно в лісі восени!
Кленову гілочку торкни –
Вона здригається, бринить,
Немов струни сталева нить.
Жовтіють граби і дуби,
Вкривають листячком гриби,
Кущі, галявини, плаї,
Сліди малесенькі твої.»*

(ЯК ГАРНО В ЛІСІ ВОСЕНИ! Н. Стефурак)

МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

25-го жовтня в Сігету Мармаціей відбулася культурна подія, яку провела ЖОСУР під керівництвом пані професорки Ледії Співалюк з нагоди МІЖНАРОДНОГО ДНЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ. Були нагороджені грамотами та квітами жінки-пенсіонерки різних професій із українських сіл та міста Сігету Мармаціей за багаторічну сумлінну працю, високий професіоналізм та досягнуті успіхи.

З цієї нагоди голова СуР, депутат Микола Мирослав Петрецький поздоровив всіх жінок та побажав їм ще багато здорових років прожити і пообіцяв, що такі події будуть продовжуватися і на далі.

РОЗМОВА З ЛЕДІЄЮ СПІВАЛЮК

– Як виникла ідея провести День жінок-українок похилого віку?

– 1 жовтня у всьому світі відзначають Міжнародний день людей похилого віку, проголошений 50-ою Генеральною Асамблеєю ООН.

І в нас, Жіночій організації українок Румунії, виникла ідея провести цей день урочисто.

– Маючи на увазі, що цей день святкують в цілому світі, чому іменно цього року вирішили його провести в такому колі?

– Не лише цього року, а й минулими роками ми не забували про тих, які працювали в різних галузях, і якраз в цей день, як було передбачено в Плані заходів на 2018 рік.

Ми подумали висловити теплими сердечними словами вдячність за високий професіоналізм та здобуті успіхи тим, які вчили й виховували, лікували, будували, шили й вишивали, писали, трудилися на благо громади.

– Скажіть, будь ласка, які ваші враження про це свято?

– З моєї точки зору, всі були раді цій зустрічі, бо тут змогли пригадати свої молоді літа, пригадати скільки років і як працювали (у кожній за плечима не один рік праці), заспівати коломийки й народні українські пісні під акомпанемент «Червоної калини» під проводом голови Марамороської філії СуР Мирослава Петрецького, висловити бажання ще зустрітись у такій святковій атмосфері, почути привітання від голови СУРу і депутата Румунського Парламенту Миколи Мирослава Петрецького.

На згадку всім жінкам вручено було грамоту й червону троянду.

– Дякую і до зустрічі на слідуєчий рік!

ДУШЕВНА ЗУСТРІЧ

21 жовтня, неділя, прекрасний осінній день. Луг над Тисою відсвяткував своїх синів та дочок. На це свято були запрошені художні колективи з українських сіл Марамороського повіту, сусіднього повіту Сучава, колектив «Червона калина» з Негостини, які представили перед публікою свої танці та пісні. Прибули також українці із Закарпаття з гуртом народної трієстої музики «Черемош», який викликав гарячі оплески.

На сцені виступили і мистецькі колективи з українських сіл Мараморіша: Поляни, Кривий, Вишавська Долина, Великий Бичків, Верхня Рівна, Ремети та Луг над Тисою. Починаючи з діточих та дорослих вокальних

Вішовельськкі гуцули у гуцулів із Ясіня

2018 рік має велике значення не лише для румунів. Всі народи, які зазнали серйозних перетворень у своїй історії після Першої світової війни, відзначають різні події, головні історичні моменти, які відбулися сто років тому. Це також стосується українського народу, який у своїй буремній історії намагався сформувати свою власну країну, вільну та незалежну. Цей процес був нелегким і, доки він здійснився, пройшло кілька етапів. Одним з них було проголошення Гуцульської Республіки в 1918 році, маючи як вихідний пункт процесу село Ясіня, що на Україні. Саме в

цьому селі 10 листопада 2018 відбулася Міжнародна наукова конференція «Гуцульська Республіка – феномен творення української державності на Закарпатті періоду Національної революції».

Завдяки партнерству, підписаному між школою з Вишівської Долини та Асоціацією Синаптика – Марамуреш, група учнів мала можливість взяти участь у заходах, що проводилися в Ясіні 10 листопада з нагоди вищезгаданої події. Під час конференції обговорювались багато цікавих тем місцевої історії, події, що відбулися сто років тому, особливо ті, що стосуються утворення Гуцульської Республіки. Зважаючи на те, що події, що обговорювались на конференції, мали наслідки у сучасній транскордонній зоні повіту Марамуреш, в українських селах України, а також у українських селах Румунії, присутність румунської делегації викликала великий інтерес.

Тема, яку я представила, називалася: «Сторіччя державності для румунів та українців-гуцулів». Тому що я представила село Вишівську Долину, через яке проходили в січні 1919 року війська гуцулів з Ясіня на шляху до Комори, що біля румунського міста Сігет. Координатори конференції були дуже зацікавлені чи події залишилися в пам'яті людей, чи вони відомі румунським вченим, якщо є могили або цвинтарі тих, хто боровся у Першій світовій війні. Тому що я працювала над проектом з цих питань, могла відповісти, що мало хто пам'ятає або знає події Першої світової війни, що в пам'яті людей, особливо старших, є спогади про Другу світову війну, особливо спогади про повсякденне життя, а це не обов'язково пов'язано з історичними фактами.

Учасники конференції були приємно вражені, слухаючи наших учнів, що інтерпретували традиційні українські пісні, а також кілька румунських пісень. За їх виступ вони були нагороджені медалями. Багато хто казав, що мова, яку вони чувають у нас, дуже схожа з мовою, якою спілкувались їх бабусі і дідусі. Учні відвідали музей історії школи, місцеву церкву, дізналися ще більше про культуру гуцулів, порівнюючи свою власну культуру з їхньою, а на наступний день, 11 листопада, брали участь у параді фестивалю «Довбушева юшка».

Марія ПАПАРИГА

колективів, продовжуючи з танцювальними колективами і кінчаючи виступом хору «Ронянські голоси», всі показали себе на висоті та доказали, що культурне життя, традиції та звичаї українців живі та житимуть далі завдяки аніматорам-керівникам. Це учителі, учні, люди різних професій, які приносять себе культурі.

Розпоряджався цією гарною подією вокальний гурт «Веселка» з села Луг під керуванням двох сердечних сестер: пані Марії Чубіки та пані Анни Самбор.

Ця подія мала організаційну, в тому числі фінансову, підтримку Марамороської філії СуР на чолі з головою Мирославом Петрецьким.

Слід відзначити присутність голови СуР, депутата Миколи Мирослава Петрецького і провідів місцевих організацій СуРу.

Ярослава ШТЕЛЯК,
кореспондент «УВ»

Тривога за нашу освіту

«Схаменіться, будьте люди,
Бо лихо вам буде!»

Тарас Шевченко

Мабуть, ніхто не повірить /і самому не віриться!/, що за понад півсторіччя газетярства я не написав нічого ні про Сігетський лицей, ні про місцеву педагогічну школу дореволюційних часів. Єдиним моїм контактом з цими марамороськими українськими навчальними закладами, в яких рідну мову викладали тоді прекрасна професорка Юлія Грінь /тепер Арделян/, а також покійний Василь Шмуляк, випускники бухарестської української філології, була педагогічна практика на п'ятому курсі факультету.

Досі нічого не написав я і про відновлений рік двадцять тому Сігетський педагогічний лицей ім. Тараса Шевченка – єдиний зараз у Румунії.

Це один з мінусів часопису, яким керую вже 25 років. Та і ніхто з педколективу цього лицю не писав і не пише до наших часописів – «Українського вісника» і «Вільного слова», хоча профіль останнього має, зокрема, просвітницький характер. Це також треба зарахувати до мінусів.

Відновлення Сігетського українського педагогічного лицю 1997 року стало знаковою подією у нашому шкільництві. У ньому протягом років побували президенти Румунії Еміл Константінеску та України Віктор Ющенко, цей навчальний заклад наче став запорукою нового етапу у розвитку навчання рідною мовою, бо він був покликаний випустити учителів для дошкільного та початкового навчання насамперед на Мараморощині, бути першим, так би мовити, «постачальником» студентів для української філології в університетах Бухареста, Клузу-Напоки та Сучави, а це означало поповнення рядів викладачів-мовників у школах зон із компактним українським населенням.

Союз Українців Румунії постійно сприяв роботі педколективу лицю, зміцненню його матеріальної бази, особливо після того, як головою нашої організації та українським депутатом став молодий енергійний Микола Мирослав Петрецький.

За роки, що минули від відновлення роботи лицю, бували сигнали про певні негаразди в ньому кадрового та професійного характеру, які не надто виносилися «на люди», отже про них не писала й сурівська

Сігетський педагогічний лицей ім. Тараса Шевченка

преса. Очевидно вони вважалися перехідними в процесі реформування освіти в Румунії, труднощами становлення та росту, набуття досвіду педколективом лицю.

Та час минав, мінялися директори, а справи у лицю не кращали. Навпаки, вони погіршилися в останні роки насамперед в успішності учнів на бакалавреаті і наборі кандидатів на початку кожного навчального року.

Тривожна ситуація, що склалася у Сігетському педагогічному лицю, зумовила провід СУРУ скликати 20 вересня ц.р. засідання для обговорення стану української освіти в Румунії. Із звітів інспекторів, що завідують українським шкільництвом, із обговорень було зроблено висновок, що рівень навчання та результати педлицю пішли досить різко на спад. Було підкреслено, що саме у Марамороському повіті, який був, так би мовити, колыскою навчання українською мовою в останні десятиріччя, найзагрозливіше становище знаходимо саме в Сігетському лицю імені Тараса Шевченка. Так, із 48 учнів, записаних у першій сесії бакалавреату, іспити склали тільки 7 учнів /14,55 проц./, а на другій сесії з 34 учнів бакалаврами стали тільки 2 учні /5,88 проц./ – цитую з «Відкритого листа, адресованого Радою СУРУ педколективу Педагогічного лицю імені Тараса Шевченка.

Незадовільні результати призводять до того, що випускники-українці восьмирічок дуже неохоче поступають до педлицю – підкреслюється у Відкритому листі, а це триває вже не один рік. Так, на нинішній навчальний рік було заплановано два класи на двадцять вісім місць кожний, та, до кінця, було сформовано тільки один клас, і той неповний.

Виникло наче зачароване коло: чим результати лицю слабші, тим менше учнів поступає до нього. У Відкритому листі застерігається, що число учнів, бажаючих навчатися у педлицю, зменшилося до кризового рівня. Далше нікуди. Або настане новий початок, або настане крах.

У Відкритому листі наводяться основні причини, які спричинилися до ситуації, що склалася у Сігетському педагогічному лицю, до тривожного підупаду його престижу.

Одна з головних причин – підкреслюється у Відкритому листі – це пасивність і байдужість його керівництва, яке не старалося переконати батьків, що їх діти повинні навчатися в українському лицю, що вони мають добрі шанси, закінчивши його. Замість вести роз'яснювальну роботу, керівництво вислало факс, такий собі циркуляр, про набір учнів. Натомість лицю з Кавніку провів інтенсивну популяризацію в українських селах Мараморощини, внаслідок чого багато українських сімей воліли записати своїх дітей до цього румунського лицю, що знаходиться далеко, поза горами.

Невже не керівництво лицю, не весь педколектив несе відповідальність за слабкі результати у навчанні і наборі учнів, а хтось інший? А між тим існують сигнали про прояв егоїзму серед педкадрів, інтриги, закулісні маневри, що позначається на рівні та якості навчального процесу, призводить до загрозового підупаду престижу цього навчального закладу.

Рада Союзу українців Румунії висловлює глибоку стурбованість тривожною ситуацією, яка склалася у педлицю. Тому вимагає від його керівництва та всього педколективу організувати і провести глибокий і всебічний аналіз всіх негараздів з участю представників батьків учнів, місцевих і повітових органів, представників Міністерства освіти, а також Ради СУРУ. Треба виправити становище, поки ще не запізно. Цього вимагає відповідальність перед українською громадою, перед совістю вихователів молодого покоління, випускників лицю, які, у свою чергу, повинні навчати і виховувати дітей з рядів української національності.

Постскриптум. Після грудневих подій 1989 року, коли виникли сприятливі умови для відродження української освіти, в «Українському віснику» я надрукував серію статей, в яких представляв всі проблеми та негаразди нашого шкільництва, які слід було подолати – від браку відповідних новому етапу підручників, до браку кваліфікованих кадрів, перепон, що стояли перед навчанням рідною мовою. Одна з цих статей має назву «Українське шкільництво на роздоріжжі», яку подаю знову на сторінках часопису, аби нагадати нашим педкадрам і відповідальним факторам, які труднощі довелось пережити нашому шкільництву за часів комуністичної диктатури.

Михайло МИХАЙЛЮК

Якими оптимістами ми не були б щодо відродження українського шкільництва, навряд чи знову матимемо те, що мали у перших десятиріччях другої половини минулого сторіччя: українську школу в кожному українському селі, чотири українські ліцеї – у Сереті, Сучаві, Сігеті і Тульчі, дві педагогічні школи у Сереті і Сігеті – писав я близько 15 років тому.

Причин для непевності щодо можливості відновлення системи української освіти надто багато і чи не всі вони мають хронічний характер, зумовлений політичними і соціальними факторами. Розквіт українського шкільництва, що почався приблизно шістдесят років тому і тривав два неповних десятиріччя – це вже історія. А історію не можна повернути назад, чи повторити її.

Не будемо говорити про парадокси і круті повороти комуністичного режиму, який проголошуючи на словах благородні цілі, був насправді диктатурою. Цілком логічно, що ці круті повороти не могли не позначитися на українському шкільництві у Румунії. Якщо в кінці сорокових років минулого століття і на початку п'ятдесятих за наказом «згори» румунські школи в українських селах були перетворені «через ніч» на українські, а в згаданих містах були засновані ліцеї й педагогічні школи, то на початку шістдесятих, а то й раніше, почали віяти інші «вітри».

Насамперед виникла примара «українського націоналізму», яка розпостерла свої чорні крила над учителями-патріотами, котрі заклали основи українського шкільництва. Відбувся ряд судових процесів і «запеклих націоналістів» було запроторено до тюрми. Звісно, наказ про «знешкодження» цих «ворожих елементів» прийшов зі Сходу. Це тому, що більшість учителів були втікачі з Північної Буковини, де, бач, до 1940 року і під час війни існувало «націоналістичне» кубло.

На черзі стояла освіта рідною мовою. А тому, що тут йшлося не про одиниці, згорання українського шкільництва відбувалося поступово. На Буковині спершу було закрито український ліцей у Сучаві в 1959 році, а його останні випускники вже здавали екзамен на «атестат зрілості» в Сереті. А коли, я, випускник Серетського українського ліцею того ж року, заявив, що поступатиму на українське відділення філологічного факультету в Бухаресті, один з моїх викладачів «шепнув» мені по секрету: українська мова неперспективна, бо українські школи будуть скасовані. Першою ознакою цього була румунська секція при Серетському українському ліцеї.

А ще раніше зловісним сигналом нищення українського шкільництва було закриття всіх українських шкіл у теперішньому Тульчанському повіті, в яких навчалися діти нащадків задунайських козаків. Неофіційною версією цього заходу було те, що нібито Радянський Союз зазіхає на гирло Дунаю, де жили українці і липовани, і це могло стати аргументом для територіальних претензій.

Для українців старшого покоління та моїх ровесників я розповідаю про речі відомі їм, та пізнішим поколінням корисно знати чим був спричинений занепад нашого шкільництва.

Парадоксально, але з певною відлигою, лібералізацією політичного, та найбільше

УКРАЇНСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО НА РОЗДОРІЖЖІ

культурного життя в перші роки «епохи Чаушеску», для українського шкільництва не настали кращі часи. Навпаки, почалося систематичне вилучення української мови у школах, насамперед сучавських, де вона викладалася тільки як предмет, була обов'язковою, а оцінки з рідної мови не залучалися до загальної успішності учнів і не важили при переході в наступний клас. Навіть більше, уроки з української мови стали понад-нормовими, відбуваючись після уроків з інших предметів. Мовляв, якщо вам хочеться рідної мови, то тричі на тиждень сидіть за партою лишню годину. А директори шкіл одержали інструкцію від шкільних інспекторатів позбутися зайвої халепи, тобто української мови. Іноді їх навіть шантажували: хочеш бути директором, тоді геть українську мову.

Про людське око все відбувалося вельми «демократично»: скликали батьків школярів і вони «голосували» за чи проти української мови. Найчастіше, заздалегідь «оброблені» й залякані, батьки «голосували» проти. Важко були встояти, йти проти нестримної течії процесу денаціоналізації. Тільки у кількох гуцульських селах, як про це згадує у своїх спогадах, друкованих і в нашій газеті, нині покійний славний учитель Данило Шандро, гуцули вперлися і не хотіли, щоб їх діти не вивчали рідної мови. А ще її викладання збереглося у Сучавщині у найсвідомішому і культурному селі Негостина, до четвертого класу у Балківцях і ще, здається, десь.

Красномовним є, наприклад, підступний метод вилучення української мови у школі буковинського села Іпотешти, де її викладав нині покійний письменник Юрій Лукан, який належав до тих випускників-філологів, в яких була єдина спеціальність викладача української мови (згодом випускники українського філологічного відділення набували й другу спеціальність з румунської мови). Незважаючи на те, що з кожним роком внаслідок замаскованої пропаганди серед батьків і викладацького колективу число бажаючих учнів навчатися рідної мови зменшувалася, в шкільному інспектораті Юрія Лукана запевняли, що він не залишиться без кафедри, навіть якщо у нього буде тільки один учень, та водночас радили перейти до викладання російської чи румунської мови, хоча такої спеціальності він не мав. І дійсно, до кінця в нього залишився один-однісінький учень. Це був майбутній талановитий поет Іван Негрюк, який так нагло, у розквіті творчих сил пішов з життя кілька років тому. Коли вже було нікуди, і Юрій Лукан почав викладати румунську мову, в інспектораті полегшено зітхнули – план суцільної румунізації шкіл в українських селах виконувався успішно.

Тільки на Мараморощині стан українського шкільництва продовжував бути кращим. Навіть якщо з часом зникли український ліцей (чи ще діяла його секція при румунському) і педшкола у Сігеті, то в кожному українському селі ще затрималися багато років напівукраїнські школи чи класи (останні є і зараз), а рідна мова як предмет збереглася у кожній школі. Мабуть, через національний склад населення повіту, в якому проживає сильна мадярська громада, процес денаціоналізації тут був «пом'якшений».

Збереглося викладання української мови, як предмета, і в банатських українських селах та ботошанських.

Не оминуло лихо й українські бібліотеки. У Сереті, Сучаві, Сігеті вони були просто знищені, спалені. Навіть і бібліотека редакції єдиної української газети «Новий вік» з приходом нового головного редактора, який тільки за прізвищем був українцем і який української мови не знав, була викинута на смітник з наказу нового шефа, котрий, звісно, не пішов на такий злочин за власним розсудом.

В таких умовах, без рідних шкіл, церков, з єдиною газетою, яка тільки писалася і друкувалася українською мовою, але яка не мала ні найменшої можливості захищати права та інтереси української меншини, процес денаціоналізації нашого населення набрав дедалі швидших темпів. Якщо українська дитина від садка до закінчення восьмирічки чи ліцею вчилася тільки державною мовою, а рідну чула лише у сім'ї (і то не завжди) і на вулиці, то годі було сподіватися, що у зрілому віці вона вважатиме себе українцем чи україною. А ще мала місце міграція української молоді до міст, де вона «розчинялася» в румуномовному оточенні.

Звідси і різкий спад чисельності українців у переписах населення, до якого чимало зусиль доклали ті, хто їх проводив. Знаю випадки у Сучавському повіті, коли в тому чи іншому селі рецензори, аби «виконати план», просто фальсифікували списки, щоб у них не значилися й українці. У моїх газетярських відрядженнях я стикався з такою ситуацією: прибуду в українське село, щоб написати репортаж, а заодно попросити прімаря чи партійного секретаря посприяти щодо передплати на «Новий вік», а вони розводять руками, мовляв, за переписом населення українців у нас немає. Можливо, хтось з учителів читає газету, поговоріть з ними – радять мені.

На щастя, у тих жахливих умовах прапор українського духу ще тримала українська література в Румунії, яка, на диво, завдяки когорті обдарованих поетів і прозаїків, зазнала тоді найбільшого піднесення. Українська література друкувалася у видавництві «Критеріон». Та ставилося питання читачів цієї літератури, головно з рядів підростаючих поколінь. Приїде група наших письменників в українське село на зустріч з читачами (такі зустрічі, як правило, влаштовувалися у школах), а учні, хоча раді побачити живих письменників, самі, бідолахи, не знають навіть української азбуки!

Михайло МИХАЙЛЮК

Фестиваль «СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ ГОСПОДИНИ»

– III-й випуск, Буковина, місто Мілішівці – 28 жовтня 2018

Якщо наші предки називали свою землю Матір'ю-кормилицею всього живого сотвореного на ній, то Жінку-Газдиню слушно вважати Господинею-кормилицею сім'ї. Хоча почуєш часто як-то чоловіки зауважують, що, все ж таки, найкращі шефи-повари в світі – це чоловіки, чомусь-то ніколи я не чував у спогадах людей, коли йдеться взагалі про унікальні та незабутні аромати і смаки їжі з дитинства та юності, слова: Так готували батько чи дідусь, а тільки – так готували мати або бабуся...

Пригадую, яку відповідь давала моя матуся, коли при нагоді різних родинних свят її розпитували про секрети смаку приготовлених страв. З усмішкою на устах та яскравим світлом у небесно-синіх очах відповідала: Трішки того, трішки цього, а найбільше докладаю приправи любові до вас, дорогенькі і шановні мої! Крім цього широкого етико-морального ставлення до гостей та родини, я вважаю, що існує і діє тут певна таємна енергетика...

*

Колишнє село, а теперішнє місто, **Мілішівці**, входили до складу то громади Бадеуць, то Еміл Боднераш. Після референдуму, проведеного в 2003-му році, Мілішівці набувають статусу міста, починаючи з п'ятого квітня 2004-го року. До складу міста входить село Бадеуць та ще два присілки (Вокзал та Луг) і разом налічують понад п'ять тисяч мешканців. За переписом населення 1910 року більшість становила українська громада, з 1930-го року українці стали меншиною – 10 %, а за останнім переписом записано 1,14% українців...

Прославились мілішівчани у всій країні городництвом, зокрема вирощуванням та квашенням огірків і капусти. Річно вони продають біля 500 тон квашеної городини.

З дев'ятого вересня 2006 року проходить у Мілішівцях щорічно культурно-економічний захід під назвою «Фестиваль капусти». Не тільки з нагоди цієї події, а протягом цілого року Мілішівці можна вважати постійною виставкою квашеної і не квашеної городини, тому що біля кожного господарства виставлено для продажу у цілий вибір вище названих продуктів.

*

Мені пощастило бути запрошеним, в складі вокального колективу «Негостинські голоси», на третій випуск іншого мілішівського фестивалю, названого «Свято української господині» та взяти інтерв'ю саме у головного організатора цього заходу – **Бриндуші Пислар**.

– Прошу представитись для «УВ» і читачів всієї української преси, поділитись «секретами продукції» господинь вашого міста, але й «секретами» розмаїтого культурного вияву мілішівчан.

Бриндуша Пислар: Я працюю – директором Дому культури міста Мілішівці та головою місцевої організації Союзу Українців Румунії. З гордістю вважаю себе складовою частинкою цього, як ви назвали, чудового міста, а його населення – невід'ємною складовою моєї душі.

Третій випуск фестивалю «Свято української господині» відбувся сьогодні у нашому оновленому Домі культури. Годилося б проводити такий захід у відкритому просторі, як пряму подяку Богині родю-

чості, але осінь не завжди забезпечує відповідну погоду. Щоб відкрити наші секрети, треба почати з того, що вище назване божество облагородило нашу місцевість родючою землею, її власників здібностями проникати у таїни її родючості, а людина, котра вміє плідно використовувати час праці, вміє надати ціну і часу дозвілля.

– Відомо, що кожний вагомий захід зароджується, по-перше, у певному проекті та із залученням певних партнерів. Хто був автором проекту даного фестивалю та ваші партнери?

Б.П.: Розпочато цей проект з моєї ініціативи, але розвинувся та розгортається він вже втретє поспіль за допомогою, а головню фінансовою підтримкою СУРу як повітового, так і національного рівня, а з цього приводу хочу висловити мою та всіх мілішівчан щире подяку голові повітової нашої організації **Іллі Савчуку** та особливо голові СУРу **Миколі Мирославу Петрецькому**, депутату від української меншини в Парламенті Румунії. Не можу не відзначити допомогу, яку мені надали авторитети місцевої адміністрації, зокрема мер міста **Мірча Лаурус**, заступник мера **Вікентій Попеску** та радники місцевої Ради, працівники нашого Дому культури, але й певні газдині, бо тільки таким чином ми змогли вшанувати всіх газдів місцевості.

– Спостерігаємо, що сьогодні майже в кожній місцевості існує свій, так скажімо, своєрідний фестиваль. Чуємо та бачимо за допомогою мас-медіа: Фестиваль пструга (форелі), Фестиваль писанки, Фестиваль бересту, ось у вас Фестиваль капусти і т.п. Розуміємо, що і таким чином розвивається і використовується певна специфіка місцевості, поширюються всебічно різні відносини, включно і культурні. В чому полягає специфіка вашого фестивалю?

Інтерв'ю взяв
Євсебій Фрасинюк
Фото автора

(Закінчення на 6 стор.)

Фестиваль «СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ ГОПОДИНИ»

– III-й випуск, Буковина, місто Мілішівці – 28 жовтня 2018

(Продовження з 5 стор.)

Б.П.: Де б ми не знаходились на території Румунії, коли скажемо, що ми з Мілішівців, то співбесідник зараз і відмітить: А, ви звідти де найкращі капуста і огірки! Це дуже приємно почути і, справді, ми гордимось цією «славою». Але, як бачите, мілішівчани вирощують і квасять не тільки капусту та огірки. Сорти городини примножилась, а це дало можливість придумувати найрізноманітніші комбінації квашеної городини. Саме в цьому відзначаються наші українські газдині, а їхня винахідливість невичерпна. Ринкові вимоги відповіли позитивно і це стало, так скажімо, новим брендом нашої місцевості. Ви слушно запримітили, що Мілішівці – це постійно відкрита виставка виробів з городини. Цим фестивалем ми висвітлюємо саме цей таємний зв'язок між небом і землею, між розумом і ділом, між талантом і втіленням його на людську обопільну користь, а культурна діяльність доповнює цю життєву напругу і збагачує нас душевно і духовно.

– Бачив, що ви нагороджували найвизначніших газдинь та ремісників вашого міста. Невже не всі варті почесних грамот?

Б.П.: Маєте рацію, але у нас є певний секрет відзначання і досі ще ніхто не образився, а навпаки...

– До речі, ми бачили вашу багату культурну діяльність, виступали самодіяльні гуртки всіх поколінь, від рівня дитячого садка до рівня зрілого віку. Чим відзначаються Мілішівці в цьому напрямку?

Б.П.: На мій погляд, мілішівчани затримали глибоко в душі свої рідні українські пісні, а зараз йде очевидний процес відродження і плекання цього душевного і духовного скарбу нашого роду. Разом із піснею молодь відчула і ритміку танців, а в цьому нам вийшов назустріч талановитий та відомий майстер-наставник українського танцю **Петро Шойман** із с. Балківці. Плекаються у нашому місті і румунська буковинська пісня і танці, а займається ними пані Міхаєла Гринюк.

Наші самодіяльні колективи налічують понад 80 дітей та молоді, виступають як на місцевій сцені, так і на інших сценах повіту і країни та відзначаються своєрідним репертуаром і майстерністю виконання.

Щиро признаюсь в тому, що охота до відродження рідної української пісні і танцю посилилась тоді, коли ми бачили, а це багато років тому, виступи колективів з Негостини, Балківців, Серету, Рогожешт, Палтіну і, можливо, ви зауважили, що ці гуртки стали постійними гостями нашого фестивалю.

– Це щире признання є повторним доказом вашої гідності і воно підказує мені, що ви йдете правильним шляхом до культурного зростання.

Скажіть, будь ласка, про ваші плани, надії.

Б.П.: З відповідною скромністю бажаю собі здоров'я, щоб могла приготувати наступні випуски цього фестивалю, разом з наставниками наших гуртків збагачувати репертуари та удосконалювати

виступи. Існують ще певні плани-проекти, але ще працюю над ними і з цієї причини не розсекречую їх.

– Чи не думаєте, часом, запрошувати на наступні випуски і артистичні колективи з України, принаймні з сусідньої Чернівецької області?

Б.П.: Так, думала над цим і з великою радістю бажаю подарувати моїм мілішівчанам виступи наших материкових українців. Сподіваюсь, що слушно аргументований наступний проект збагатить наші фінансові ресурси і мрія моя здійсниться. Наші газди і газдині бажають постійно ділитись зі своїми ближніми таїнами своєї праці, артистичними здібностями і добрим мудрим словом, а на Буковині, де Всевишній так гарно поєднав красу і багатство природи з красою і багатством людської душі найдавніших-давнен - це основа мирного, щасливого співжиття.

– Щиро дякую Вам за інтерв'ю!

Б.П. І я Вам дякую, і ще хочу щиро подякувати всім тим, хто взяв участь у цьому фестивалі та залучений був до нього ділом чи словом!

*

Такий фестиваль – це свято землі і людської здібності у всіх провахах. Існує таке давнє істинне народне міркування: Людина, яка творить добро і красу, може бути тільки доброю і красивою.

Сьогодні мілішівчани підтвердили цей мудрий роздум. Заго-

ворили про них виставки квашеної городини, традиційні страви, котрими угощають з радістю гостей (а це відбувалося в залі!), щире ставлення до учасників фестивалю, переповнений зал, артистичний виступ їхніх колективів, присутність авторитетів місцевих установ усіх рівнів, улаштування бездоганних умов для розгортання діянь.

Доречно названо цей фестиваль «Свято української гоподині», бо газди цієї буковинської місцевості по-святому ставляться до Богом подарованої їм природи, до їхньої праці та до їхньої рідної пісні, до свого ближнього взагалі, а нагорода – на кожному кроці!..

«Вибухова» телефонна книга

В останні роки свого життя відомий румунський мовознавець, академік Йорґу Йордан написав наукову працю про румунську патроніміку, тобто про походження румунських прізвищ. У передмові академік признався, що найпершим документальним джерелом для написання праці йому послужила телефонна книга Бухареста.

Поважного вченого розкритикувати «патріоти». Та не за те, що він використав таку доступну всім інформацію, а за те, що дуже багато румунських прізвищ він виводив з болгарських. Наприклад, прадід, дід чи навіть батько румуна Стояна звався Стоянов, Станчу – Станчов і так далі. Це явище, на думку Йорґу Йордана, найбільш характерне для придунайських областей Румунії.

«Патріоти» недвозначно налякали на те, що й сам Йорґу Йордан болгарського походження, і в ньому «заговорила» кров предків.

Пишучи ці рядки, я подумав: а що мало статися, якби румунському академіку-мовознавцю попала до рук телефонна книга таких буковинських міст, як Сучава чи Радівці, в яких українських прізвищ із закінченням на **-юк** – тисячі? А він, як справжній вчений, написав би правду: ці прізвища не треба звідкись виводити, вони таки українські, навіть гуцульські чи «рутенські» також українські. Цим він був би втер носа «ура-патріотам», котрі в останні десятиріччя «відкрили» «загадковий» гуцульський народ з карколомно-туманною історією, заохочують «піднімати голову» так званих рутенців.

Про таких «горе-вчених», на кшталт дурисвіта Маковея та інших я писав не раз у нашому часописі, розвінчував їх псевдо-теорії. Писав про яського професора, ненависника українців, хоча серед них він виріс, Йона Сіретяну, котрий навіть для такого чисто українського імені як Богдан «відкрив» дакійський субстрат?

Ото паплюжили би румунського академіка за правду!

Коли на злодію «шапка горить?»

Судовий зал у Великобританії. Строга, аскетична обстановка, в якій вершиться правосуддя. Судді у чорних мантиях з непроникними обличчями.

На лаві підсудних – правопорушник,

який чекає вироку людей у чорному. Біля нього адвокат-захисник із заклопотаною міною ще раз перегортає сторінки досьє зі справою свого клієнта. Не жарт – він має виголосити захисне слово, щоби виправдати вчинок підсудного.

Та, незважаючи на красномовність захисника, суддя оголошує вирішення: підсудний визнається винним, бо він украв з прилавка крамниці банан і мусить понести за це кару: один день позбавлення волі. Стук молотка, і поліцейський виводить засудженого.

Читаю про цей казус у пресі і очам не віриться – господи, за один-однісінький екзотичний фрукт, запроторити людину за грати, віддати на людський осуд! А якби від украв мільйон, продав би з молотка завод на металобрухт?

У такому разі йому обов'язково треба би бути румунським підданим, бо у нас, як правило, злодії-мільйонери на лаві підсудних рідкість, а якщо таки сядуть на цю ганебну лаву, то, як правило, вийдуть із судового залу з білими крилами невинних ангелів, оточені армією журналістів, котрим заявлять, що вся та судова «комедія» – політична інтрижка, якою певні опозиційні сили намагалися скомпрометувати чесне ім'я бізнесмена. А ще заздрість конкурентів а ще несприятлива позиція зірок на небі, а ще суперництво між любасками, а ще чорний кіт перейшов дорогу. Словом, невинність підсудного буде така разюча, що й він сам повірить у неї...

Вовки не винні. А ведмеді винні?

Вже давно між людьми і вовками, цими розумними, обережними і хитрими звірями, діє написане «мирне співіснування». Дорослі вже майже забули розповіді про страхітливі, почуті в дитинстві від старих людей, випадки з вовками, а теперішні діти можуть дізнатися про вовків хіба з казок «Червона шапочка», «Коза з трьома козенятами», чи з «Книги джунглів» англійського письменника Р. Кіплінга, з байки Глібова «Вовк і кіт», на уроках про фауну країни.

Перевелися у Румунії вовки, їх винищено, як це сталося в інших «цивілізованих» європейських країнах, де певних диких звірів можна побачити тільки у зоопарках?

Я схилиюся до іншої думки. Оскільки вовки звірі не «територіальні», а міграційні, їх на інші землі погнав голод, викликаний хижачьким браконьєрством на лісову дичину, якою живляться вовки. Багато цієї дичини повистрілювали, половили пастками, затравили двоногі хижакі – люди.

А тепер напасть упала на ведмедів. Через заборону полювання на них, ведмеді розплодилися, а їх габітат зменшився через злочинні дії тієї ж людини – вирубування лісів, забудова зон, що колись напечала лісовій дичині, отже зменшилася кількість поживи, насамперед лісових фруктів, що складають «раціон» ведмедів.

Тому ведмеді внадилися шукати поживу на смітниках, вдираються до гірських кабан, де пожирають продовольчі запаси, нападають на свійських тварин, часто навіть на людей, про що час від часу повідомляють преса і телебачення. Це наслідок того, що людина переступила межі, які у добрі часи відділяла її від диких звірів.

Як і вовки, ведмеді не винні за хижачькі дії людей, що примушують їх вдаватися до пошуку «альтернативних» способів виживання.

Катерлез виходить у світ?

В селі Катерлез /Св. Георгій/ у гирлі Дунаю, в якому живуть нащадки задунайських козаків, тобто українці, щороку проходить міжнародний кінфестиваль «**Анонімум**». Для цього тут в екзотичному для іноземців, та навіть і для румунів, місці зведено ціле «містечко» з кінозалом, готелем, кемпінгом. Можна сказати, на перший погляд, що в цю глушину, де води Дунаю зливаються з водами Чорного моря, завітала культура. Хіба мало побачити не на екрані, а живих румунських кіноакторів, іноземних кінозірок /хоча не першої величини/, врешті-врешт чи погано, що катерлезькі рибалки заробляють якийсь гріш, катаючи на човнах знаменитих гостей?

Та мені, як українському журналістові, йдеться, так би мовити, про позафестивальні реалії. Цікавить чи хтось розповів учасникам фестивалю, що в Катерлезі живуть українці і про те як вони тут опинилися.

На жаль, задунайських українців часто плутають із росіянами-липованами, про що свідчить телепередача про один із випусків фестивалю.

ПС. Нарешті мав таки сатисфакцію: у телерепортажі каналу Антена-1 було сказано, що у Катерлезі живуть українці, що мова їх українська, а знято репортаж на фоні української мелодіїв.

Михайло МИХАЙЛЮК

* ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В РУМУНІЇ

Місяць листопад стане віднині для української громади Румунії символічним. Українське дерево вічного життя вставило в Бухаресті, між 8 та 10 числом листопада, два золотаві листки-аркуші у літопис найважливіших духовних подій Союзу українців Румунії, на котрих написано блискучими буквами: 9 листопада – День української мови в Румунії та Міжнародна наукова конференція «Українці в Румунії – історія, сучасність та перспективи» – II-ий випуск.

Останній із зазначених заходів започаткувався минулого року, 2017-го, за ініціативою та проектом **Михайла Трайсти**, відомого українського письменника, журналіста, кандидата філологічних наук, голови Комісії з питань культури СУРу, захід котрий відповів вчасно і багатобічно потребі періодичного консультування інтелігенції нашої громади у справах просування української культури та місця її в національній та світовій культурі.

Давно вже тверджу, що не існує випадковості. Конференція, за участю видатних науковців з України, отримала статус міжнародної і з цієї точки зору напрошувалась

телебачення та радіо і голови комітету Міжнародного пісенного фестивалю «Доля» м. Києва, розпочалось під звучання національних гімнів Румунії та України урочисте відкриття свята **День української мови в Румунії**.

Честь оголосити цей історичний момент нашого прадавнього буття у Карпато-Дунайсько-Чорноморському просторі належить автору цього законодавчого проекту, головному переможцю у демократичних парламентських дебатах на тему висунутого ним проекту пану **Миколі Мирославу Петрецькому**. З притаманною йому усмішкою на устах, з таємним світлом в очах і не без легкопомітного хвилювання наш депутат і голова СУРу чітко підкреслив роль, яку носить рідна мова в існуванні народу, її роль у визначенні неповторності того народу, у зростанні духовної та матеріальної його сили, жертвування котрого потребує у певних історичних моментах та неоправданість втрачення її.

«Хочу пригадати Вам усім, що сьогодні ми не були б в цьому залі, а головне на Святі української мови в Румунії, якби не існували у нас і на Україні такі особистості як Ви – представники Посольства, Уряду Румунії, Парламенту, Церкви, Міністерства освіти та шкільних інспекторатів, письменники, журналісти, артистичні колективи, провідні структури нашого Союзу,

поколінням. Багато з Вас подолали великі відстані, доклали немало зусиль, щоб бути разом з нами. Я кланяюся перед Вами і від щирого серця дякую за ваш неоціненний внесок у

здійснення цього свята – Свята української рідної мови!» – сказав на закінчення промовець під довгі та гучні оплески присутніх.

Запрошено до вітального слова Його Ексцеленцію – Посла України в Румунії **Олександра Банькова**. Вітаючи представників СУРу, Румунської влади, Парламенту, всіх українців з нагоди започаткування в національному календарі культурних подій в Румунії найвизначнішого свята для нашої громади – Дня української мови, відзначає велике зусилля депутата нашої меншини в Парламенті Румунії, пана Миколи Мирослава Петрецького, не тільки розробити проект, але й ґрунтовно підтримувати його та переконати більшість колег-депутатів прийняти його та ухвалити.

Слова українського дипломата створили мені враження, що виходять/входять від душі до душі і вкарбовуються прямо у незабутню пам'ять кожного присутнього, і тому я хочу їх подарувати, хоча б частково, всім нашим читачам: **«Я щиро дякую**

румунським парламентаріям за підтримку, за ухвалене рішення, дякую всім тим, що присутні тут і не тільки, за те, що підтримуєте українство, тому що це надає можливість українській громаді не тільки зберігати рідну мову але й продовжувати творити рідну культуру, виховуватись і зростати у світі її духовних цінностей, а таким чином збагачува-

ти і свою, і національну культуру Румунії. Українська громада знайшла в Румунії своє гідне місце, а румунський

Євсебій ФРАСИНЮК

Фото автора

(Продовження на 9 стор.)

на узаконення дата її розгортання. З ініціативи та на підставі законодавчого проекту депутата для української меншини в Парламенті Румунії та голови СУРу Миколи Мирослава Петрецького і підтримкою більшості парламентаріїв прийнято і ухвалено свято День української мови в Румунії числа 9-го місяця листопада.

Честь і хвала нашому політичному та громадському очільнику за слушні аргументи, на основі яких зумів переконати колег-парламентаріїв у потребі такого свята у сучасних демократичних відносинах між цивілізованими країнами світу у баченні плідних міжкультурних та багатокультурних діалогів, які відбуваються в Європі і не тільки.

*

І так, 8-го листопада, у переддень свята нашої рідної мови, в Бухарестському готелі «Рін», в присутності понад 400 запрошених з України та Румунії, за партнерством Посольства України, Координаційної Ради СКУ, Філологічного факультету Клузького Університету «Бабеш Бойой», Музею історії Сату Марє, Національного румунського

друзі українців –, які впродовж багатьох років підтримували українство, плекаючи рідну мову та збагачуючи наш духовний скарб, відчуваючи отой святій обов'язок відносно прадідівської спадщини – передавати постійно її молодим

* МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «Українці в Румунії – історія, сучасність та перспективи»

уряд створив відповідні умови для духовного процвітання як української меншини, так і для всіх проживаючих тут меншин.»

Голова Координаційної Ради СКУ, пан Михайло Ратушний, вважає цей день історичним. Запрошений до слова, вельмиповажний представник українства світу з особливим хвилюванням заявив: **Від Австралії до Америки не існує держави в світі, в котрій існував би окремий закон для святкування української мови.** Пан депутат Микола Мирослав Петрецький зробив унікальний крок узаконенням свята української мови в Румунії. Хочу підкреслити істинність слів румунського письменника Васіле Александрі, написаних тут на бенері СУРу – «Мова – найважливіший твір людського духу і головна ознака ідентичності кожного народу» – таким спостереженням: **Впродовж нашої історії, якими нас не вважали б недруги, якими нас не робили – хохлами, малоросами, рутенцями, гуцулами, русинами і т.п. –, то саме МОВА забезпечила нам нашу ідентичність у світі.**

Від імені КР СКУ вітає українство в Румунії зі святом, вітає представників

місток для її міжнародної співпраці – доповнив румунський депутат пан Д. Матей, а для прикладу надав плідні результати його співпраці з нашим депутатом як в Румунії, так і в Україні.

День української мови буде потужним поштовхом для ще глибшого засвоєння рідної мови, а це створює правильне ставлення до пізнання інших культур, що неодмінно веде до взаємопізнання, взаємошанування та взаємозбагачення, принаймні в духовному плані – підкреслювали підряд пред-

ставники міністерств освіти і культури.

В цілому доповіді і промови будуть надрукованими в Збірнику, присвяченому цій події. Захід був потужним, переповненим щирими емоціями і, прекожливо надіюсь, покаже плідні результати. Якщо наші попередники так вміло шанувували свої традиційні свята, то неодмінно свято

День української мови в Румунії стане, починаючи від нас, ще однією невмирущою душевно-духовною традицією. На монгая літа, рідна Українська Мово!

*

Міжнародна наукова конференція «Українці в Румунії – історія, сучасність та перспективи» відбулася протягом двох днів, 9-10 листопада. Учасників розподілено на три секції: 1. Література та культура; 2. Діалог між культурами; 3. Етнографічна інтерференція;

Доповіді, приготовлені фахівцями цієї чи іншої складової укра-

їнського духовного надбання, подарували аудиторії цінні інформації з історії, культури чи етнографії як з сторони України, так і Румунії, а дебати-дискусії надавали цікавих нюансів представленим аспектам.

Читач зможе обізнатись у них із Збірника робіт конференції, що появиться наступного року.

Як учасник обох випусків цієї конференції бажаю доповнити структуру майбутніх випусків деякими власними міркуваннями. По-перше, високо оцінюю ініціативу та проект пана Михайла Трайсти використовувати на

такому високому рівні духовний потенціал нашої громади в залученні із визначними особистостями культури України. Нам треба уважно брати до уваги, що в Україні проходить серйозний, нелегкий шлях переосмислення духовної спадщини у всіх її планах – історії, літературі, етнографії та антропології, народознавстві, релігії, тощо. Нам потрібно слухати фахівців і знайти правильні відповіді будь-якого різновиду і таким чином правильно ступати нашим духовним шляхом.

На мій погляд, не потрібно розділювати учасників на секції, представлені теми, за свідченням більшості, цікавлять всіх. Щодо кількості доповідей посилаюсь на латинський афоризм «Non multa, sed multum» (Не багато в кількості, а багато змістовно). Доповіді повинні породжувати найцікавіші питання сучасності, а доречні відповіді фахівців допомагати нам вглядіти перспективи.

Якщо спостереження незадовільні, то посилаюсь на рядки, кого іншого як не невмирущого Кобзаря: «Чи не дурю себе я знову/ Своїм химерним добрим словом?/ Дурю! Бо лучше одурить/ Себе-таки, себе самого...»

влади Румунії з нагоди 100-річчя єдності Румунської держави. Вважає, що добросусідство наших народів таке давнє, таке сильне, таке випробуване історією, що ніхто і ніщо не зможе його зламати.

До вітального слова запрошено ряд парламентаріїв, що представляють інші меншини, представників Міністерства освіти та Міністерства культури. Одностайно вони високо оцінили здобуток депутата Миколи Мирослава Петрецького в узаконенні Дня української мови. **Підтримка зі сторони депутатів решти меншин демонструє європейській спільноті, світу взагалі, що в Румунії меншини живуть у злагоді, взаємоповазі та співпраці – потвердила переконливо депутат македонської меншини пані Е. Попеску.**

Меншини в Румунії є не тільки зразком демократичного інтегрування у комплексності суспільних відносин, а й цінний

На Рахівщині урочисто відзначили століття Гуцульської Республіки

8 листопада 1918 року народні збори мешканців Ясіня та навколишніх сіл проголосували за возз'єднання закарпатської Гуцульщини з Україною та обрали Гуцульську Народну Раду. До неї ввійшли 42 депутати. Президентом новоствореної ради став Степан Клочурак. Представники Гуцульської Народної Ради взяли участь у роботі Будапештського (10 грудня) та Сигітського (18 грудня) конгресів, які були скликані урядом Угорщини з метою визначення майбутнього Закарпаття. Гуцули найбільш різко виступили проти намагання залишити край у складі Угорщини. Гуцульська Республіка є чи не найяскравішою сторінкою боротьби закарпатців за свою незалежність, вона ж була предтечею наступного етапу – Карпатської України. Керівник Гуцульської Республіки Степан Клочурак після багатьох життєвих випробувань став міністром в уряді Августина Волошина. Мудрі гуцули, які ніколи не забувають свою славу минувшину, в 2011 році пошанували президента Гуцульської Республіки величним пам'ятником у центрі Ясіня.

героїв та й надалі радувати гуцульським колоритом. Також у Ясіня з'явилася пам'ятна дошка до 100-річчя обговорюваних подій. До пам'ятника лідера Гуцульської Республіки Степана Клочурака присутні у цей день поклали квіти. Проведено цілий ряд заходів за участю дітей і молоді в рамках військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»). Водночас 10-11 листопада

1918 року в селищі Ясіня відгуляли чергову 521-шу річницю заснування селища та 6-й фестиваль «Довбушева юшка». Своім головним смаколикотом гуцули вважають юшку, до якої можна додати усе, що вдасться знайти в лісі – від м'яса впольованої тварини до ягід. Страву назвали на честь найвідомішого карпатського опришка Олексі

Республіки. Тому, за вагомий внесок у розвиток селища та за сумлінну і ефективну працю їм подякували та вручили цінні подарунки.

Візитери ж свята (як гості, так і ясіняни) з радістю вітали один одного з Днем селища та ділилися враженнями. А вже ближче до вечора і аж до пізньої ночі всіх присутніх розважали популярні українські естрадні співаки, фольклорні колективи та місцеві самодіяльні колективи. Зокрема розважали присутніх народні артисти України Лілія Сандулеса та Ярослав Борута, учасниця телепроекту «Голос країни» солістка Івано-Франківської обласної філармонії Оксана Романюк, естрадний співак Роман Тафійчук, «Гуцул-хуліган» шоумен Василь Мельникович, гурти «Будьмо» та «Гардамани» та інші виконавці. Розходилися гості з «Довбушевої юшки» всі захоплені та сповнені позитивних вражень. Одним словом-свято вдалося.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ ТА ПОЯСНЕННЯ

Гуцульська Республіка – назва українського державного утворення, що існувало з 8 листопада 1918 по 11 червня 1919 року на Закарпатті. 8 листопада 1918 р. народні збори мешканців Ясіня та навколишніх сіл проголосували за возз'єднання закарпатської Гуцульщини з Україною та обрали Гуцульську Народну Раду. У травні 1919 року поляки витіснили УГА з Прикарпаття, і Гуцульська Республіка втратила прикриття зі сходу. Тоді ж румунські війська рушили на її територію, яку, за рішенням ГНР, здано без бою. Це себе виправдало, бо спершу румуни не застосовували репресій. Вони почалися 11 червня 1919 року, коли румуни дізналися, що Головна управа прийняла меморандум до Руської (Української) Ради в Ужгороді з проханням, щоби Гуцульщина й Підкарпаття приєдналися до Чехословаччини (возз'єднання з

Степан Клочурак

Україною було неможливе). Більшість керівників Гуцульської Республіки та Головної управи заарештували. Однак авторитет цих людей був такий високий, що румуни були змушені їх звільнити (окрім Степана Клочурака), і вони працювали в місцевій адміністрації. 10 вересня 1919 року за Сен-Жерменським договором територія Гуцульської Республіки увійшла до складу Чехословаччини.

Довбуш (Добощук) Олекс Васильович (народився 1700 року, с. Печеніжин, Галицька земля, Руське воєводство, Річ Посполита (тепер Коломийський район Івано-Франківської області України – загинув 24 серпня 1745 року, с. Космач, Галицька земля, Руське воєводство, Річ Посполита (тепер Косівський район Івано-Франківської області України) – легендарний ватажок опришків у Карпатах.

Степан Степанович Клочурак (Клочуряк) (народився 27 лютого 1895 року, с. Ясіня, Марамороського комітату Угорського королівства Австро-Угорщини (тепер Рахівського району Закарпатської області України) – помер 8 лютого 1980 року, Прага, Чехословаччина) – український закарпатський громадсько-політичний діяч, журналіст, президент Гуцульської Республіки (Рахівщина, Закарпаття).

«Сокіл» («Джура») – всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра. Гра є формою позакласної роботи з патріотичного та морально-етичного виховання школярів, засобом формування патріотичної свідомості, спортивно-оздоровчої роботи.

Ярослав ОДОВІЧУК
Спеціально для часопису
«Український вісник»

Отже наші країни днями відзначили 100-річчя Гуцульської республіки. Відповідно центром урочистостей стало саме село Ясіня – столиця Гуцульської Республіки. Традиційне віче провели вже на оновленій площі, яка відтепер зветься «Героїв Гуцульської Республіки». Ясіня обіцяють завжди згадувати

Довбуша, тому і вважають її ледь не особливою стравою свого селища – столиці Гуцульської Республіки. Звісно в ці дні часто згадували і про Гуцульську Республіку та сторіччя від дня її заснування. Як зазначив Едуард Зелінський, селищний голова Ясіня, місцеві жителі – це головний скарб столиці Гуцульської

Мої колишні шкільні колеги вчителі не раз мені казали, що майже всі слова гуцульського регіону не знаходяться в словниках українсько-румунських та румунсько-українських і питали, звідки я їх беру і вживаю у своїх статтях. Це правда, що багато слів

гуцульського говору не знаходяться у цих словниках. І я досить обмежений в цій справі, але проживаючи у гуцульському середовищі, до того читаючи матеріали із Галичини, а також із Північної Буковини, я дійшов до того, що володію гуцульським говором української мови і в тій же мірі можу пояснити список гуцульських термінів.

У 2006 році із журналу «Гражда», що виходить у Львові, я дізнався, що для шанувальників гуцульських говірок у 1997 році вийшли дві лексикографічні праці у Мюнхені. В серії «Матеріали до української діалектології» вийшла друком «Південнобуковинська гуцульська говірка і діалектний словник села Бродина повіту Радівці – Румунія». Збирачем матеріалів до словника, його укладачем, дослідником особливостей говірки с. Бродина, а водночас і редактором випуску був професор Олекса Горбач. Ця праця для професора була, мабуть, особливо дорогою, адже уродженкою цього прекардонного села Румунії, у якому і досі збереглася українська мова, є його дружина Анна-Галя Горбач. Друга праця побачила світ 1997 р.: «Гуцульські говірки: Короткий словник». Також і в Україні, головню на Верховині і в Києві, працюють над такими словниками.

Під терміном «Гуцулія» розуміємо територію в зоні смерекових лісів, у природно-кліматичних умовах якого сформувався гуцульський уклад життя, а тепер і далі на ній зберігаються окремі характерні для цього ознаки. Опис гуцульського укладу життя визначають такі ключові слова: «верх, верховина, ґрунь, оседок, хата, гражда, маржина, товар, плай, стая, вориння, кінь «гуцулик», корова – «рижка», оборіг – коп'як, стая, трембіта, бесаги. Всі ці назви характерні лише для Гуцулії.

Гуцул, звичайно, висловлюється: «Я живу у верху». «Верх» – це місце проживання на очищеному від лісу, пологому, переважно сонячному схилі, або досить рівному верху гори з площею (поляною), придатною для заготівлі сіна і випасання худоби. Від цього слова і виникла назва «Верховина». Вона є синонімом слова «Гуцулія». Різниця лише у тому, що сторонні люди, які живуть на долах, назвали цей край Гуцулією, а гуцули називають його з давен Верховиною.

На Гуцулії безпечними для проживання вважаються ґруні, а прируслові тераси називають «лихим» для цього місцем. Ґрунем називають безлісий широкий гірський хребет, який полого піднімається до невисокої гори. На ґруні, звичайно, на значній віддалі один від одного розміщені оседки. Оседок – це гірський хутір, так, як у нас в Ульмі: Кичера, Салаші, Решітний, Верхня Костилева, у Ізвореле Сучевей – Площій, Дітьча, Погонища, Кругла, Причівка, у Бродині – Заломиста, Гипа, Осередок, Дубівська, Каменистий, Корнадовата, Солован, Гребенистий і т.д.

Легко можна спостерегти, що всі ці хутори мають українську назву. Протягом років ці назви покалічені, як Заломиста – Заломистра, Євір – Палтін, Корнодовата – Корну, Дабівська – Дубул, Перехресті – Параклиса і т.д. Гуцули вживають у бесіді стародавні назви.

Оседок це гірський хутір з достатньою площею з сінокосами, довкола, щоб утримувати таку кількість худоби, яка забезпечує прожиток гуцульській сім'ї цього оседку. Широка

Вклад гуцульського життя

територія оседків обумовлює значну віддаленість між їх оселями, які колись будували у вигляді хат-ґражд, що нагадують городища. Оседки зазвичай огорожували воринням. Ця огорожа, як кажуть тут, у нас, це пліт без цвяхів зі складених одна на другу повздожно розколених на четвертину лат, які для стійкості огорожі укладають зигзагом. Я спостеріг, що таке вориння триває 40-50 років.

Господаря оседку називають господарем або ґаздою. У літній сезон він відганяє всю маржину (товар) на літовища у полонину. Хто

має толоку коло хати, то частину товарет залишає вдома. Цей пріоритет можуть мати ківні корови, телета і дійні корови.

На полонині, у тимчасовому приміщенні, стаї, літують вівчарі, а ватаг виготовляє молочні продукти – будз, вурду, бриндзю, масло. Завдяки засолюванню, бриндзя може зберігатися тривалий час. Овече м'ясо гуцули переважно споживають в осінньо-зимовий сезон.

Вівця не лише харчує, але й одягає гуцульську родину. Бо з овечої вовни та шкури виготовляють зимовий одяг та вкриття (кожухи, кептарі, петики, барашиці (ліжники), запаски, светри, капчури, ліжники, килими, верети...

Вівці та рогата худоба вважається в українців-гуцулів найбільшою господарською цінністю. З правіків вони утримують у своїх господарках добре пристосовану до суворих гірських умов породу великої рогатої худоби, яка має місцеву назву «рижка», а також корінну породу коней – «гуцулика», який відзначається особливою витривалістю.

Заготовлене сіно, складене у обороги, зберігають на сінокосах. Його з далеких верхів до оседку перевозять взимку на санях, в які упряжені коні-гуцулики, або волики.

Оседок від оседка, звичайно, знаходиться на значній відстані один від одного. Тому людині, яка вперше перебуває на Гуцулії, впадає в очі «самотність» розміщених по ґрунях гуцульських оседків, бо сусід від сусіда живе іноді дуже далеко. Однак, і цю відстань вміють долати верховинці. Так, зокрема, для термінового зв'язку вони використовують «телеграф» у формі умовних зорових (плахта, чи розкладена ватра, у полі зору сусіда), а також звукових (трембіта, вівкання – гірське відлуння) сигналів.

Таким чином, інформація може передатись у межах присілка-кутка дуже швидко. Необхідно

підкреслити, що цей «телеграф» активно використовувався в період діяльності УПА. Тому більшовицькі каральні загони знищували гуцульські трембіти...

Досить важкою обставиною для життя «у верхих» є відсутність придатних для оранки

земель, бездоріжжя і віддаленість від торгових центрів. Гуцульський уклад життя, економічною основою якого є присадибне тваринництво, пристосоване до гірських умов.

Для зручності ведення гірського тваринництва та гірського городництва оседки розміщуються на пологих, звичайно сонячних схилах, де найплodючіші щодо теплового режиму ґрунти;

З метою збирання врожаю трави на прихатніх сінокосах худобу відганяють для літнього випасання на віддалені гірські пасовиська – полоники;

Кожний член сім'ї виконує посильну роботу (город, сінокіс, догляд за худобою, виготовлення одягу і побутових знарядь, заготівля дров) для самозабезпечення гуцульської родини харчами, одягом, опаленням;

Віддаленість гірського села від торгових центрів, що унеможливує придбання готових речей, долають системою творчої самодостатності гуцульської громади. Для цього кожний її член спеціалізується у тій майстерності, яка забезпечує громаду необхідними господарськими послугами та ужитковими виробами з місцевої природної і вирощеної сировини.

Лісова деревна (природна) порода – смерека – є основним природним ресурсом гуцульського побутового облаштування. Тому рідною для гуцула є смерекова хата. Колись у ній були нештукатурні стіни, дах влаштовували із смерекових драниць, а вкриття прадавніх житлових приміщень – колиб – служив навіть смерековий луб, обдертий із грубого «ковбка», під час вегетації. І щоб хтось не сказав, що я ці інформації «виссав із пальця», як кажуть гуцули, особи, котрі вродилися в горах і мають тепер приблизно 70 років, бачили колиби для лісорубів, покриті лубом. Я бачив такі приміщення для лісорубів у 1950-55 роках. У цих колибах проживали тимчасово по 10-20 лісорубів.

Також індивідуальні колиби я ще знаходив у наших горах десь 1965-70 роках У таких колибах лісоруби, як правило, проживали від понеділка до суботи У стаях були також колиби, покриті лубом, де ночували вівчарі. Ці колиби називалися «зоватрами». Цікаво, як, за короткий час, від трембіти вівчарі перейшли до мобілки, але пастухування, доїння овець і коров далі залишилися у середньовіччі.

Два «осінні» юнаки із села Костелеви продемонстрували в Португалії, як організована стая в гуцулів, і там за короткий час створили справжню промисловість щодо вівчарської кухні, вперше доказавши технологію «фабрикування» овечих продуктів: будзи, вурди, жинтиці, гуслінки, сорбанки, сметани, а головню: бануша та овечої бриндзи. Так що не треба ігнорувати «технологію» середньовіччя!

Колись гуцули ходили в ярмаркові села, щоб продати вирощувану худобу і за здобуті гроші купити збіжжя, муку, домашній посуд та різні побутові речі.

Всі ці вантажі ніс на собі кінь-гуцулик, завішаних на сідло-тарницю мішки-бесаги. Кінь і зараз є основним помічником у комунікаційній і транспортній проблемах гуцула. Тому і кажуть: «Де гуцул, там і кінь». Бо завжди у супроводі ґазди несе він йому по гірських схилах «терх», тобто вантаж.

Юрій ЧИГА

Перший концерт релігійної музики в українців Арадського повіту

Голова Союзу Українців Румунії арадської філії Гаврило Миколайчук, який проживає у селищі Тирнова, мав чудову ініціативу організувати вперше «Концерт української релігійної музики». Захід відбувся 20 жовтня у селі Дуд, де проживає найбільше українців Арадського повіту, які прибули колись сюди із Мараморешу, щоб осісти у цих більш родючих краях. Бо українські села, що по Долині Рускови, де вони дотоді жили, це села переважно із багатодітними сім'ями, які стали «перенасичені». Тому частина із них була примушена «шукати долі у чужому полі». Оселилися вони у депопульованих селах Сатумарського повіту, інші у селах Тіміського повіту, а деякі тут, де Арадська земля багата, на височинах росте виноград, із якого виготовляють надзвичайно смачне вино, відоме всім, як «крами Мініш» у Румунії та за її кордонами. І пригадала я, що багато із моїх вішовельських односельчан ходили колись сюди восени збирати виноград, щоб заробити добрі грошенята, але не залишилися там...

Працюючи донедавна у Міністерстві культури Румунії, мені випадала не раз приємна нагода співпрацювати із українськими активістами культури банатського краю і бувати тут на різних культурних заходах, почуватись у їхньому колі, як у себе дома. І тому зраділа на пропозицію побувати знову тут, а ще на такому заході, який присвячений церковній українській музиці, за долю якої я здавна уболюваю.

І так, мені довелося поїхати нічним поїздом, щоб добратися в суботу рано до Араду, а потім машиною їхати далі разом із приємною співрозмовницею, студенткою Параскою Миколайчук (дочкою голови, однією із 11-ти його дітей), щоб бути на культурно-духовному заході. Вечером я вже поверталася додому, щоб на другий день, в неділю, встигнути на інший захід у Бухаресті. Повернулася із дуже приємними враженнями, збагативши себе душевно, і тому хочеться поділитися із читачами цими незабутніми спогадами.

Як я спостерегла і зраділа, на «Концерт релігійної музики» до села Дуд були запрошені славні почесні гості із дорогого мені Мараморешу, а саме із міста Сігет. Прибув панотець доктор, радник Українського Православного Вікаріату, Микола Лаврюк із церковним хором своєї сігетської церкви, яким керує його дружина, добродійка Маргарита Лаврюк. Велика частина членів хору є вихідці із мого рідного села Вишівська Долина, а це мене тішить. Сюди прибув також змішаний хор з Караш-Северінського повіту «Голос українців», яким керує відомий диригент Іван Лібер. Як спеціальний гість прибув і гурт «Тріо Грін» із села Малі Ремети Тіміського повіту (також колишні мої односельчани).

Приємно було бачити, що представники місцевої влади були присутні майже повністю на святі і всі вони (включно і я) захотіли привітати учасників свята – місцевих і здалека прибулих гостей. Говорив голова села, один депутат від партії АЛДЕ, виступали панотці. І після того, як панотець Лаврюк та священники із сіл Дуд і Тирнови поблагословили молитвою і словами наше зібрання, на сцені виступив голова тіміської філії Юрій Глеба, який, жартуючи, сказав, що «завидує» своєму другові і колезі по СУРУ, що

зміг зорганізувати такий релігійний спеціальний концерт, якого йому ще не вдалося здійснити (признаюсь, що таке саме відчуття мала і я, бо коли пробувала це зробити в Бухаресті на храмі

«Покрови Божої Матері», на жаль, більше двох колективів не змогла зібрати)...

Церковний хор із Сігету заповнив душі присутніх тонкістю виконання низки духовних українських пісень і високо підняв настрій присутніх. Хор пана Лібера сподобався мені особливо, коли почав співати, виконувати кілька стародавніх церковних пісень, яких хор співає у Карансебешській українській церкві, пісні відомі мені, бо колись співала їх, коли ішла із процесією на наші храми. І вокально-інструментальний гурт із Реміт приємно вразив публіку, а особливо в той момент, коли він заграв на сцені мелодію пісні «Ти бачиш, Боже», а члени сігетського хору із залу підспівували йому, аж поки не витримали і всі спільно та піднесено заспівали багатоголоссям цю чудову, задушевну пісню. Був прекрасний симбіоз між марамороськими і банатськими співаками, який викликав довгі і щирі оплески публіки! Діточий хор із с. Драгомірешти, у красивих українських костюмах, хоч і приїхав на цей раз без свого керівника (пані добродійки Марії Клемпушак), старався проявитися із церковним українським співом і викликав симпатію та теплі оплески. У цьому гарному концерті місцеві артисти не відставали, а показали свою якісну специфічну музику. Це були оркестр із с. Дуд і хор «Лілея» із Тирнови, якими керує Анна Ганціг, яка є секретаркою повітової філії і очолює організацію СУР с. Мидиран, та Іляна Преда, голова місцевої тирнавської організації СУР. Цікаво виконав свої пісні дует жінок Анни і Александри Миколайчуків та Василь Пряла, який співав соло і грав на акордеоні. Слід відмітити, що у ролі ведучої концерту дуже гарно справилася вчителька-українка із Араду, пані Марія Себастьян.

Хочай багато із них, як і сам голова Миколайчук, є членами пентикосальної церкви, вони щиро прагнуть побудувати і церкву для православних українських парафіян у селі Тирнова. Вже віддавна я чула від голови Арадської філії СУР, що вони шукають православного священника. Саме тому покликали сюди, при цій нагоді, представника Українського Вікаріату, преподобного отця Лаврюка, який би міг побачити їх на місці, служити із ними і допомогти їм потім у реалізації бажання. Як я дізналася потім від організаторів дійства, більшість учасників суботнього концерту на другий день зібралася у православній церкві села Тирнова, де спільно із румунськими священниками служили Богу літургію і де переважало українське служіння. Тому що, як уже відомо, банатські люди, за звичаєм виявляють себе демократами і знають поважати гостей! Сподіваймося, що і церкву допоможуть підняти, щоб люди могли легше зберегти себе і не втратити своє коріння українців Мараморешу, звідки вони та їх родичі прибули і збагатили банатську віру!

І я певна, що такий концерт, як цей, що відбувся у селі Дуд, може перерости у фестиваль і збагатити християнську віру, любов до Бога і до прадідівського коріння! У добру путь вам, арадські українці! І дякуймо Богові, що про вас є кому піклуватися – із вами Український Православний Вікаріат, організація СУР та їхні люди!

Ярослава – Оріся КОЛОТИЛО

Фото авторки

Одразу дві нові книжки, видані у Львові, лягли на мій письмовий стіл. Авторства зnanого науковця-еколога, професора, доктора біологічних наук Федора Гамора. Перша має доволі інтригуючу назву: «Україна-Румунія: мости народної дипломатії». Друга – «Еталон європейських лісових екосистем та природоохоронної справи». Обидві поповнили творчий бекграунд відомого публіциста й вченого. Це про нього стисло, але влучно, сказав професор Університету сталого розвитку з Німеччини П'єр Ібіш: «Якби кожен екорегіон світу мав свого Гамора, то ми б жили на зовсім іншій планеті!»

Звісно, мене найперш привабила книга про українсько-румунські взаємини, оскільки останні п'ять років я теж предметно співпрацюю з гуцулами Мараморощини й Союзом українців у Бухаресті. Ще донедавна народна дипломатія на рівні Мараморощини й Рахівщини мала спорадичний характер, однак зусиллями Карпатського біосферного заповідника та його тодішнього директора, а нині – заступника з наукових питань Федора Гамора набула системних обрисів і вийшла на рівень сталих і предметних взаємин.

Як зазначає автор у підзаголовку до книги, це – «Нотатки з нагоди 20-річчя участі Союзу українців Румунії та Карпатського біосферного заповідника в процесі розвитку українсько-румунської трансграничної співпраці на Мараморощині».

Особливо цінною для істориків і краєзнавців стала впорядкована і систематизована автором довідково-документальна база – майже сто сторінок! До неї увійшли Доручення Президента України, міжурядові угоди та урядові документи України та Румунії, архівні документи Закарпатської ОДА і повіту Бая-Маре, ухвали й розпорядження Рахівських райради та райдержадміністрації, Рахівської міськради й комуни Бистрого, протоколи двостороннього українсько-румунського співробітництва в рамках європейських програм, матеріали міжнародних конференцій, семінарів, «круглих столів» тощо.

Чи буде відновлено міст через Тису (Ділове-Валя-Вишеулуй (Вишівська Долина) і рух пасажирських потягів через Рахів до Румунії? Цій проблема-

тиці присвячено окремий розділ книги. Федір Гамор як один з ініціаторів відкриття залізничного сполучення Рахів-Київ аргументовано доводить, що цей маршрут варто продовжити до Трансильванії, Будапешта, Братислави, Відня і Праги. Утопія? Не кажіть! Ще кілька років тому багато хто сумнівався у доцільності залізничного рейсу Рахів-Київ і недавно відкритих сполучень Рахів-Харків і Рахів-Одеса. Тільки не Гамор! Що маємо нині? Популярні маршрути, пристойно заповнені вагони, дефіцит квитків на Київ! Як перфекціоніст Федір Дмитрович не зупиняється й жваво обґрунтовує нову ідею: запустити рейси через Рахів до Клужа-Напоки й Ужгорода, відновити в Діловому міст через Тису до Румунії (був підірваний німцями у 1944-му році).

А велодрезини до Євросоюзу? Не вірите? Почитайте книгу, аргументацію автора і зрозумієте, що все можливе тоді, коли люди об'єднуються не для чвар і з'ясування стосунків, а для діяння та творчої праці.

Не оминув автор і наболілих екологічних проблем, б'є у дзвони, здійсмає тривогу: розробка поліметалевих руд на українській частині Мараморощини може призвести до екологічної катастрофи у верхів'ях басейну Тиси!

Книга не обтяжена нудним науково-схоластичним стилем, читається легко, бо є науково-популярним виданням. Містить потужний пласт документалістики.

Своєю новою 364-сторінковою книгою член Національної спілки журналістів і Заслужений природоохоронець України, академік Федір Гамор укоротив до довів, що є одним з найпродуктивніших авторів не лише Рахівщини, але й Закарпаття та нашої країни. Він не тільки пише про мости єднання, він сам діяльно розбудовує їх!

Респект автору!

Олександр МАСЛЯНИК,
Заслужений журналіст України
Львів

МОСТИ ЄДНАННЯ ВІД ФЕДОРА ГАМОРА

Жалейдоскоп

День народження Європейського союзу (Дата заснування ЄС)

Європейський союз - напевно найбільш природне сучасне економіко-геополітичне об'єднання на сьогоднішній день, яке представлено більш ніж пів мільярдом її жителів і наближаючися до чверті в світовому валовому внутрішньому продукті частини економіки. Утворився на основі підписаного 7-го лютого 1992-го року Маастрихтського договору, який набув чинності 1-го листопада 1993-го року. Цьому передувала величезна робота, що почалася ще з 1951-го року, коли в Парижі було підписано договір про створення Європейського об'єднання вугілля і сталі. Європейський союз - це унікальне утворення націлене насамперед на ефективну регіональну інтеграцію. Загальні стандарти і основні цінності, якість і повага до прав людини, єдина, монолітна, але гнучка політика, питання колективної безпеки, роблять євросоюзу найбільш надійним партнером як для найближчих сусідів, так і для всіх інших країн світу.

День української писемності та мови

Це свято було встановлено Указом президента України від 6-го листопада 1997-го № 1241/97 і відзначається щороку на честь українського літописця Нестора - послідовника творців слов'янської писемності Кирила та Мефодія. Дослідники вважають, що саме з преподобного Нестора-літописця і починається писемна українська мова.

День книги рекордів Гіннеса

Книгу рекордів створив британський інженер і власник пивоварні Х'ю Бівер. У листопаді 1951 року він відправився з друзями на полювання. Увечері в барі між чоловіками зав'язалася суперечка, яка з диких птахів найшвидша. Чоловіки переглянули кілька різних довідників, але відповіді не знайшли. Тоді Бівер вирішив створити книгу, в якій будуть зібрані всі рекорди. Назвав він її на честь своєї пивоварні. В даний час Книга рекордів Гіннеса є книгою з найбільшим тиражем із усіх книг, захищених авторським правом.

Всесвітній день молоді

Всесвітній день молоді відзначається щорічно 10 листопада, тому що саме в цей день на Всесвітній конференції молоді у Лондоні, що

проходила 29 жовтня – 10 листопада 1945 року, була заснована Всесвітня федерація демократичної молоді (ВФДМ). Міжнародне об'єднання молодіжних організацій - це центр міжнародного демократичного молодіжного руху, який об'єднує молодь незалежно від політичних і релігійних поглядів, расової та національної приналежності. ВФДМ веде боротьбу за мир, права молоді, незалежність народів, інтернаціональне згуртування прогресивної молоді проти колоніалізму, неокolonіалізму, фашизму та расизму.

Міжнародний день терпимості (толерантності)

Чи відомо вам, що довготерпеливий краще хороброго, і пануючий над собою самим, ліпший від завойовника міста? Про це написано в Притчах Соломонових, глава 16, вірш 32.

Міжнародний день терпимості (толерантності) був оголошений ЮНЕСКО в листопаді 1995 року з нагоди 50-річного ювілею цієї організації і відзначається щорічно 16 листопада.

16 листопада 1995 року держави-члени ЮНЕСКО ухвалили Декларацію принципів терпимості. В 1996 році Генеральна Асамблея запропонувала державам-членам щорічно 16 листопада відзначати Міжнародний день толерантності, приурочивши до нього відповідні заходи, орієнтовані як на навчальні заклади, так і на широку громадськість.

Кожен з нас повинен прагнути підтримувати принципи терпимості, плюралізму, взаємної поваги та мирного співіснування. Ми повинні бути завжди готові усунути стереотипи і спотворені уявлення і виступати на захист жертв дискримінації.

У цей Міжнародний день терпимості давайте підтвердимо ідею про те, що різноманіття, втілене в думках, віруваннях і діях, є цінним даром, а не загрозою, і будемо прагнути до створення більш терпимих громад, в житті яких вкорениться цей основоположний ідеал.

Жабка, яка любила танцювати

В одній маленькій річці жила-була маленька жабка, яка дуже любила танцювати. Жабка танцювала скрізь: у річці, на березі, де доведеться. Навіть уві сні. Бо хто танцює по-справжньому, то танцює скрізь. Приблизь до жабки зайчик, подивиться її танці й побіжить додому в доброму настрої, не забувши подякувати артистці. Або прийде до жабки песик, попросить: «Затанцюй, будь ласка, бо я сьогодні вже втомився, хочеться розважитися». І йому не відмовить, затанцює. У песика всю втому як рукою зніме – хоч цілий день може знову гавкати. Одне слово, танці ті були такі гарні й корисні, що краще за будь-які ліки допомагали. Але ось одного дня прибігає зайчик до жабки і бачить, що з нею щось не те – на спинці у неї якась цяточка з'явилася, ніби ранка.

– Ти часом не захворіла? – злякався зайчик. – Або, може, тебе хтось укусив.

– Ні, – відповідає жабка, – ніхто мене не укусив!

– Ну й добре! – зрадів той. – Тоді затанцюй, будь ласка!

– За просто так більше танцювати не буду! Бо я тепер не просто жабка-танцівниця, а жабка – скарбничка. Ось кинь грошика тоді затанцюю!

– Нема у мене грошика! – каже їй зайчик.

– Якщо нема, – каже жабка, – то я тобі танцювати не буду, навіщо ж тоді я собі на спину скарбничку пришила?

Прикро стало зайчику і він побіг. Прийшов до жабки песик, а вона і йому каже: «Кинь мені у скарбничку п'ятачок, тоді тобі затанцюю!».

– Звідки в мене п'ятачок! – здивувався песик. І пішов собі гавкати.

Пожурилися–пожурилися звірята та робити нічого – стали таки п'ятачки кидати,

бо дуже вже їх веселили жабчині танці. Гроші сипляться – жабка танцює, жабка танцює – п'ятачки сипляться.

«Певно, багато у жабки п'ятачків зібралось. Буде нам чим збагатитися!».

Прийшли вони до жабки ніби-то подивитися її танці, але коли та почала танцювати, схопили її за лапку.

– Нумо, – кажуть, – швиденько віддавай п'ятачки, бо ми тобі лапки повикручуємо, не будеш більше танцювати!

Хотіла жабка від них втекти та не змогла, бо дуже важкою стала від грошей. Злякалася, почала на допомогу кликати: «Ква, ква, ква!».

Ніхто – ні зайчик, ні песик не прибігли їй на допомогу. Жабка знову: «Ква, ква, ква!». Та все даремно. Тільки захрипла і голос втратила. Вовк з лисицею витрясли з скарбнички гроші і втекли. Так і залишилася жабка ні з чим.

Так буває з тими, хто над усе гроші любить...

Павло ТИЧИНА

Осінь така мила

Осінь така мила,
Осінь
Славна.
Осінь матусі їсти несе:
борщик у горщику,
кашка у жменьці,
скибка у пазусі,
грушки в хвартушку.
Осінь така мила,
Осінь
Славна.

Дмитро ПАВЛИЧКО

Зажурилась квітка

Небеса прозорі,
Як глибінь ріки.
Падають, як зорі,
З явора листки.
А над полем нитка
Дзвонить як струна,
Зажурилась квітка –
Чує сніг вона.

Марко ВОВЧОК

Іде осінь

Вже зриває вітер
Золото беріз.
Застогнали віти,
Похилились вниз.
Листячко тріпоче,
Сумно шелестить,
Заховатись хоче,
Боязко тремтить.
Осінь йде полями,
Стелить килими.
Вже не за горами
Білий кін зими.

Кросворд

ЦІКАВА КНИГА ПРИРОДИ

1								
2								
3								
4								
5								

1. Листопад – ... зими.

2. Хто танцював з вітром?

3. Хто скидає перед зимою руду шубку на сіру.

4. Хто поклонився лісам і полям, відлітаючи в Африку?

5. Як кликали в школі Улянку з оповідання Донченка?

Ключове слово – пора року.

(Відповідь на 15 стор.)

Сімона Галеп закінчить 2018 рік у статусі першої ракетки світу

Румунська тенісистка Сімона Галеп закінчить 2018 рік у статусі першої ракетки світу. Минулий сезон уродженка Констанци також завершила на вершині рейтингу.

Відзначимо, що Сімона стала 13-ою тенісисткою в історії, якій вдалося двічі поспіль завершувати рік на першій позиції.

Таким чином Сімона на кінець сезону проведе на вершині рейтингу 53 тижні. Це четвертий результат серед діючих гравців і 10-й – за всю історію.

«Завершити рік на першій сходинці рейтингу – велика честь для мене. А зробити це двічі поспіль – це щось особливе, з огляду на, що в цьому році я наразі виграла свій перший турнір «Великого шолома». Я пишаюся тим, що побачу своє ім'я в одному ряду з легендарними тенісистками», – сказала Галеп.

Еліна Світоліна: зірка тенісу

Еліна Світоліна тріумфувала на Підсумковому турнірі WTA 2018 року.

Це – перший випадок в історії, коли українська тенісистка взяла участь у вирішальному матчі такого престижного турніру. І відразу здобула перемогу.

Українка у фіналі обіграла представницю Сполучених Штатів Америки Слоун Стівенс.

Еліна Світоліна та Слоун Стівенс подарували шанувальникам тенісу справжнє видовище у фіналі Підсумкового турніру 2018 року WTA.

Обидві спортсменки показали гідний для даного протистояння теніс.

Еліна народилася 12 вересня 1994 року в місті Одеса, Україна, у сім'ї спортсменів Олени та Михайла Світоліних, батько займався боротьбою, а мати – майстер з веслування. Старший брат Юліан (1985 року народження) з 9 років займався тенісом, тому й Еліна почала займатися тенісом із чотирьох років.

Знайдіть скільки панд на фотографії

Друзі! Сьогодні ми з вами пограємо в хованки і спробуємо відшукати тваринку на картинах відомого каліфорнійського художника Стівена Гарднера. А заодно й перевірити, хто з нас найуважніший та найпильніший.

Картини Стівена цікаві та привабливі. Кожна його робота приховує значно більше звірят, ніж здається на перший погляд. Ну ж бо, хто з нас першим їх відшукає?!

Цей малюнок приховує 11 панд.

Логічні задачі

• Якого каміння не буває в морі?

Відповідь:

Сушого

• Де бувають ріки без води, а міста без будинків?

Відповідь:

На мапі

• Не кінь, а біжить, не ліс, а шумить. Що це?

Відповідь:

Річка

• По якій дорозі півроку їздять на коні, а півроку – без коня?

Відповідь:

По річці

• Чим кінчається літо і починається осінь?

Відповідь:

Буквою О

• Що буває в кінці і на початку уроку?

Відповідь:

Дзвінок

(Відповідь з 14 стор.)

1. Ворота
2. Листочки
3. Білка

4. Чорногуз
5. Кульбабка

Ключове слово – осінь

Українці зберігають свої звичаї і традиції, не забувають їх. Тут можу згадати українські села, котрі шанують традиційні церковні храми: Дарманешти (Гатна), Марицея, Калинешти Єнаке (Грецька), Калинешти Василаке, Калинешти Купаренко, Шербівці, Ботошениця, Балківці, Гропени і Негостина. В кожному селі стоїть гарна церква, вона має свого святого, котрий охороняє людей і село, тому раз на рік святкують його храмуванням.

У Дарманештах є дві церкви. У старій церкві храм на Спаса, весною, а у новій на Святого Іллі, літом. В Марицейській церкві храм на Успіння Святої Богородиці, 15 серпня, а відтоді починають осінні храми. Старші люди кажуть, що як минув храм на першу Богородицю, тоді вже можна кидати капелюх, бо приходить студінь. На Малу Богородицю, на Рождество Марії, Матері Божої, 8 вересня, храм у Ботошеницях і в Гропенах, а в Балківцях святкують церкву 1 жовтня на Покрову. 26 жовтня великий храм у Негостині, коли святкують Великого Мученика Дмитра. В цей день храм церкви і в селах Калинешти Єнаке (Грецька) і Калинешти Василаке. Осінні храми закінчуються 1 ли-

ОСІННІ ХРАМИ

стопада; Святі Козма і Дам'ян у Данилі – теж українське село комуни Дарманешти, 8 листопада храм у Калинештах Купаренко – церква святкує Архангелів Міхаїла і Гаврила.

Українці цих сіл тримаються своїх звичаїв. Рано йдуть до церкви на службу Богу, на соборну службу, яку відправляють

більше священиків. Після служби божої від полудня всі починають храмувати дома, приймають гостей, храмових. Господині приготували на храм: студенець з домашнього кугута, а коло нього салат із червоного буряка з хрінном, потім курячу зупу з домашнім тістом, галушки (голубці) і печення з свинини. Господині кладуть на храмовий стіл і солодкого: медівник, рогальчики, пампушки. Господар приготував наперед самогонку або палінку. Колись виходили на толоку на танець, музики грали, а люди, котрі люблять побувати, танцювали. В теперішній час відбуваються і різні спектаклі, де співають, гуляють і побувають, а вечором відбувається бал. В нас храм триває два дні, а часом і три, якщо слідує неділя.

Феліція ГРИГОРАШ

Фото авторки

Подаємо нову адресу по інтернету нашої редакції:
E-mail: ukrainskyi.visnyk@gmail.com

Застереження

- * За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- * Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- * Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- * Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК UKRAINSKYI VISNYK

Шеф-редактор

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК

Редактор – Тереза ШЕНДРОЮ

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОЮ

Редакція: Раду Попеску № 15, Бухарест

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724

Друкарня S.C.SMART ORGANIZATION S.R.L., Бухарест, Румунія

ISSN 1223-1614

Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România